

[Lønger]

skaffe sig en viden, som de ikke har ønsket at få, vil nemlig føre elementer af irrationel adfærd ind i sundhedspolitikken og dermed modvirke AIDS-bekæmpelsen. Hvis det begynder at få juridiske konsekvenser, at en person er antistofpositiv, vil det mindske tilbøjeligheden til at lade sig teste, og hvis det begynder at få juridiske konsekvenser at tilhøre en af de grupper, som tidligere blev benævnt risikogrupper, vil man tvinge folk til at lyve.

Forslagsstillerne er derfor meget glade for de udtalelser, som bl.a. hr. Ole Bernt Henriksen (KF) og hr. Hagen Hagensen (KF) har fremsat i pressen, hvor de har talt om henholdsvis etiske betænkeligheder og angreb på den personlige integritet.

Forslagsstillerne foreslår derfor, at der gribes ind mod forsikringselskaberne. Vi mener selv, at vi har fundet en meget mild udformning, som næppe vil betyde noget særligt for de selskaber, som ikke har bevæget sig ud i det tvivlsomme område, som Baltica har bestrædt. Vi har overvejet at foreslå en særlig afgift lagt på alle livsforsikringer for at få et provenu, som kan anvendes til at nedbringe prisen for de forsikringer, som de dårlige liv tegner. Det var så tanken, at denne afgift skulle fordeles på de selskaber, som fortsat tegner livsforsikringer for mindre gode liv, hvorimod Baltica ville blive bidragyder. Så langt har vi imidlertid ikke valgt at gå. Vi har i stedet valgt at nøjes med at foreslå indført retningslinjer for, hvor tæt et forsikrings-selskab må gå, når det kræver oplysninger om en kunde. Dette udelukker ikke, at selskaberne fortsat har muligheden for at differentiere præmiestørrelsen, selv om det også kunne være fristende at skride ind mod denne mulighed.

Forslagsstillerne mener imidlertid, at det vil være tilstrækkeligt til at afvise Balticas seneste udspil, at der gennemføres et indgreb som foreslået.

Man kunne indvende, at et enkelt selskabs tvivlsomme adfærd ikke berettiger til et lovindgreb; men imod denne indvending taler, at Baltica er markedets største selskab, og at de øvrige selskaber i længden ikke vil have noget valg, fordi det vil føre til en konkurrenceforvridning, hvis et stort selskab kan sælge billigere livsforsikringer i kraft af, at det kun forsikrer de mennesker, der har den mindste risiko for at dø.

Dertil kommer, at forslaget jo så heller ikke kan genere de andre selskaber, for de har erklæret, at de fortsat vil opføre sig pænt og ordentligt.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til Folketingets forhåbentlig villige behandling.

Helle Degn (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af tilskud til forfatterformidling for sæson 1985-86.(ARTE).

(Beslutningsforslag nr. B 87).

Jeg skal henvise til beslutningsforslaget og de ledsagende bemærkninger og anbefaler det til Tingets villige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 13:

Forespørgsel til forsvarsministeren:

»Hvad er regeringens planer med kaserne i Haderslev, Tønder, Søgård samt Sønderborg, og hvilke geografiske ændringer kan der i øvrigt forventes af de vest for Storebælt placerede garnisoner?«

Af Dohrmann (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 2/12 86. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/12 86).

Begrundelse

Dohrmann (FP):

Efter Fremskridtspartiets opfattelse bør man altid tilstræbe at få det mest effektive forsvar for de midler, der nu engang er stillet til rådighed for dette formål. Heri ligger naturligvis også, at forsvaret nødvendigvis en gang imellem må foretage visse røkeringer, omlægninger osv., altså velbegrundede, fornuftige ændringer, der har til formål at tilpasse sig ændrede forudsætninger.

Hvad Fremskridtspartiet derimod ikke kan tilslutte sig, er, at kaserner nedlægges og regimenter flyttes fra den ene landsdel til den anden på grundlag af forkerte, vildledende og mangelfulde oplysninger. Jeg henviser naturligvis her til den såkaldte redegørelse om garnisonering i Jylland og på Fyn, dateret den 28. november 1986 og afgivet af den

[Dohrmann]

under Forsvarsministeriet den 19. marts nedsatte arbejdsgruppe.

Redegørelsen eller bestillingsarbejdet, som der er nogle, der kalder det, hvori det bl.a. foreslås stort set at gøre Sønderjylland til garnisonsfrit område, og de udtalelser, der senere er fremsat af bl.a. forsvarsministeren, ønskes afklaret med denne forespørgselsdebat i dag. Og jeg håber, at forsvarsministeren i dag vil være noget mere klar og tydelig, end han hidtil har været, for forsvarsministerens udtalelser har jo hos mange efterladt det indtryk, at han 100 pct. bakker den redegørelse op, der er dateret den 28. november.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Engell):

Spørgsmålet om hærens garnisonering i det jysk-fynske område har jo været søgt løst igennem en årrække. Et folketingsflertal, som også inkluderede Fremskridtspartiet, tilsluttede sig således i 1982 i betænkningen over forslaget til lov om forsvarets organisation m.v., at udnyttelsesgraden af kaserner forbedres ved afhændelse af overskudskapacitet, og at støttestrukturen i alle værn tilpasses kampenhedernes behov.

Tilsvarende hensigter er indeholdt i den aftale, der blev indgået den 29. juni 1984 om forsvarets ordning i perioden 1985-87, hvori det bl.a. er anført, at den operative og logistiske støttestruktur og uddannelsesstrukturen dimensioneres således, at forsvarets kampafgørende enheder styrkes mest muligt. Det er også anført, at rationaliserings- og effektiviseringsforanstaltninger fortsat gennemføres.

Bestræbelserne skal naturligvis ses på baggrund af, at hærens garnisonering i det jysk-fynske område i dag ikke er tilpasset hærens nuværende sammensætning; hverken garnisoneringen eller regimentsstrukturen i det jysk-fynske område afspejler den nedskæring i krigsstyrken fra 78.000 til 72.000 mand, der skete i 1981, og den betydelige reduktion i antallet af underafdelinger i fredsstyrken, der har fundet sted igennem de seneste år. Hærens militære fredsstyrke er således gennem de seneste 20 år reduceret fra ca. 32.000 mand i 1965 til ca. 17.000 mand i dag. Der er således i dag flere kaserner i det jysk-fynske område, end der er behov for.

For Sjællands vedkommende er der i de senere år nedlagt to kaserner, nemlig Holbæk Kaserne i 1982 og Sandholmlejren i 1985.

Sagt med andre ord er den nødvendige tilpasning af hærens støttestruktur endnu ikke gennemført i det jysk-fynske område, og denne tilpasning er nødvendig af hensyn til de kampafgørende enheder.

I efteråret 1983 drøftede forsvarsforligspartierne garnisoneringsændringer i det jysk-fynske område og primært et forslag, der da forelå fra Forsvarskommandoen. Forslaget, som alene berørte Århus, Randers, Fredericia og Haderslev, blev i folkemunde betegnet som den jyske karruseltur og mødte megen kritik, bl.a. også fra forsvarets personelorganisationer. Organisationerne foreslog derfor, at man tilvejebragte en samlet plan for garnisoneringsændringer i hele det jysk-fynske område.

Forligspartierne var enige om, at brugen af forsvarets etableringer i det jysk-fynske område kunne rationaliseres, og det besluttedes derfor i november 1983 at nedsætte en arbejdsgruppe, der fik til opgave at udarbejde et samlet forslag til den for forsvaret mest rationelle anvendelse af forsvarets etableringer i Jylland og på Fyn og herunder stille forslag om nedlæggelse af ikke fornødne etableringer. Arbejdsgruppen, der bestod af repræsentanter for forsvarets myndigheder og for personelorganisationerne, afgav sin redegørelse den 28. november 1986.

Af denne redegørelse fremgår det, at arbejdsgruppen i sit arbejde har lagt afgørende vægt på hensynet til personellet, men samtidig har søgt at tilgodese uddannelses-, drifts- og investeringsmæssige hensyn samt operative og almene forhold. Arbejdsgruppen har formuleret disse hensyn i en række hovedprincipper, som bør tilgodeses i en ny garnisoneringsplan. Sådanne principper vil naturligvis være ret så afgørende for udfaldet af planlægningen, og i en stillingtagen til sagen bør man derfor nok indledningsvis afklare sin holdning til disse hovedprincipper.

Arbejdsgruppen foreslår, at hærens enheder i det jysk-fynske område garnisoneres således, at der inden for et givet geografisk område med en radius på ca. 50 km – det er det, man har betegnet som et storgarnisonsområde – placeres både stabe, skoler og regimenter. Det bliver herved muligt for personellet at få en mere hensigtsmæssig tjeneste-

[Forsvarsministeren]

omgang end i dag, uden at man samtidig er tvunget til at skifte bopæl. Arbejdsgruppen har fundet, at der kan oprettes fire sådanne store garnisonsområder i det jysk-fynske område, nemlig i Nordjylland, i Midtjylland, i Vestjylland og endelig i det sydlige Jylland samt på Fyn.

Arbejdsgruppen har nærmere analyseret og konsekvensberegnet en grundmodel og også to varianter af denne grundmodel. Både grundmodellen og varianterne betyder, at antallet af hærens enheder i det jysk-fynske område garnioneres anderledes end i dag, at de to artilleriregimenter sammenlægges til én, at Kongens Jyske Fodregiment, Slesvigske Fodregiment og Fynske Livregiment slås sammen til ét regiment, og at en række kaserne, øvelsespladser osv. i det jysk-fynske område opgives. Modellerne er alene forskellige i det sydjysk-fynske område.

Arbejdsgruppen anbefaler, at grundmodellen gennemføres, og den har endvidere anbefalet, at overflødige bygninger og arealer afhændes; det drejer sig om lokaliteter i Viborg, Århus, Odense, Sønderborg, Tønder og eventuelt Ålborg.

Specielt for de sønderjyske garnisoner betyder grundmodellen for det første, at sergentskolen flyttes fra Sønderborg til Fredericia, for det andet, at 2. Telegrafbataljon flyttes fra Tønder til Haderslev, for det tredje, at Slesvigske Fodregiment sammenlægges med Fynske Livregiment og Kongens Jyske Fodregiment i Fredericia, og at Jyske Telegrafregiment med undtagelse af 3. Telegrafbataljon samles i Haderslev, mens der ikke sker ændringer i Søgård.

Der vil – og det vil jeg godt understrege – fortsat være kaserneplads nok til, at også det ekstra antal værnepligtige, som der sigtes mod efter 1987, vil kunne rummes i kaserneerne. Jeg vil også pege på, at garniseringsplanerne i sig selv ikke betyder, at der ændres på antallet af soldater i det samlede jysk-fynske område. Det er alene fredstidsplaceringen, der ændres; krigsopgaverne og enhedernes indsatsområder i krigstid berøres ikke.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at grundmodellen giver den mest rationelle anvendelse af forsvarets etableringer i Jylland og på Fyn og en optimal udnyttelse af ressourcerne. Gennemførelsen, siger man, bør ikke mindst af hensyn til personellet ske

over en årrække på ca. 5 år. Hærens evne til at løse operative opgaver vurderes ikke at blive forringet ved en gennemførelse af garniseringsændringerne.

Jeg kan også sige, at en iværksættelse af grundmodellen i teorien ville indebære, at indtil ca. 1.100 militære måtte forflyttes i løbet af en årrække på ca. 5 år. Det er dog arbejdsgruppens vurdering, at tallet kan reduceres betydeligt ved en fleksibel gennemførelse af garniseringsændringerne.

115 militære og 79 civile stillinger vil udspares i støttestrukturen. For det civile personel er det forudsat, at de stillinger, der udspares, i et vist omfang anvendes til oprettelse af andre civile stillinger, der er nødvendige for at få den forøgelse af mønstringsaktiviteterne i hæren, som er aftalt i forsvarsaftalen.

Tilsvarende er for militært personel forudsat, at udsparingerne i støttestrukturen indebærer, at der sker en overførsel af personel fra støttestrukturen til forsvarets kampafgørende enheder.

Udsparingerne i støttestrukturen vil således udmønte sig i en mere rationel anvendelse af forsvarets midler. Det skønnes ifølge rapporten, at bygningsmæssige ændringer m.v. vil koste ca. 115 mill. kr., og hertil kommer udgifter til forflyttelse af personel på indtil ca. 40 mill. kr. Disse engangsudgifter opvejes dog delvis af, at der spares investeringer på ca. 40 mill. kr., og at det vurderes, at salg af overflødige kaserne m.v. kan indbringe op til ca. 90 mill. kr. Den årlige driftsbesparelse skønnes at blive på ca. 27 mill. kr., når alle de foreslåede garniseringsændringer vil være gennemført.

Hertil kommer, hvilket er det væsentlige, at flyttefrekvensen for personellet på lidt længere sigt vil blive reduceret betydeligt, og sidst, men ikke mindst, at der vil ske en styrkelse af forsvarets kampafgørende enheder. Der vil herved ske en mere rationel anvendelse af forsvarets midler, ligesom man vurderer, at etablering af storgarnisonsområder vil kunne medvirke til at fastholde personellet og dermed bidrage til en formindskelse af afgangen i utide af kvalificeret personel.

Jeg vil gerne understrege, at der ikke i dag er truffet politisk beslutning i sagen, og at en sådan er forudsætning for en garniseringsplans gennemførelse. Det vil naturligvis være

[Forsvarsministeren]

et anliggende for de politiske partier, som står bag den nuværende forsvarsordning.

Arbejdsgruppens redegørelse er af Forsvarsministeriet her kort før jul sendt til udtalelse ved amtsrådene i Jylland og på Fyn, idet vi har udbedt os amtsrådenes eventuelle bemærkninger senest den 1. marts 1987. Det er sket bl.a. for at tilgodese hensynet til de berørte områder og også deres mulighed for indsigt og for at kunne afgive kommentarer.

Garnisoneringsændringer er i sagens natur altid vanskelige at gennemføre, for ud over de rent militære og driftsøkonomiske hensyn, som jeg som minister er forpligtet til at søge tilgodeset, spiller en lang række andre hensyn af både landspolitisk og ikke mindst lokalpolitisk art naturligvis ind.

Det kan ikke undgås, at det gør ondt nogle steder. Det er derfor heller ikke overraskende, at Forsvarsministeriet allerede på nuværende tidspunkt har fået en lang række henvendelser både fra offentlige myndigheder, amter, kommuner og borgmestre og fra enkeltpersoner. Jeg kan også sige, at jeg aldrig har fået så mange julekort som i år.

Et enkelt amt, nemlig Sønderjyllands Amt, har fremsat en alternativ plan, der ikke overraskende bygger på, at samtlige kaserner i amtet bevares.

Alle disse henvendelser vil selvsagt blive inddraget i både mine og Forsvarsministeriets videre overvejelser og også i de politiske overvejelser. Det siger dog sig selv, at det ikke vil være praktisk muligt at tilgodese alle ønsker.

Der har også i debatten været mere besynderlige indlæg. Jeg så således et indlæg i Jydsk Tidende den 3. januar 1987, hvori SFs ordfører, fru Inger Harms, gav udtryk for, at SF vil slås for kasernerne i Sønderjylland. Jeg må sige, at i betragtning af, at det kun er mindre end en måned siden, at partiet her i folketings salen stillede et ændringsforslag til finansloven, ifølge hvilket man ønskede at fjerne hele det danske forsvarsbudget, er det ret utroligt, at partiet ved sin ordfører i Jydsk Tidende kan sige, at man vil slås for kasernerne, som man i øvrigt ikke vil bevilge nogle penge til. Jeg siger det blot, fordi jeg synes, det er udtryk for en politisk dobbeltmoral, som bør trækkes frem, ikke mindst da SF ved sine skiftende ordførere måske har været nogle af dem, der hidsigst har kritiseret

forsvaret for en utilstrækkelig ressourceanvendelse.

Afslutningsvis er der et hensyn, jeg specielt gerne vil pege på, og det er hensynet til forsvarets personel og dets pårørende, børn og familier. Der har nu i en årrække hersket usikkerhed om den fremtidige garnisonering i det jysk-fynske område, og personellet og personellets pårørende har nu krav på en afklaring. Også forsvaret og de berørte lokalsamfund har behov for at få usikkerheden fjernet og få skabt klarhed over, hvorledes den fremtidige garnisonering skal være.

Der er nu med arbejdsgruppens redegørelse tilvejebragt et godt og sobert grundlag for videre politiske beslutninger om den fremtidige garnisonering i det jysk-fynske område, og det er mit håb, at der efter den 1. marts i år, når amtsrådenes bemærkninger foreligger, vil kunne træffes beslutning om den fremtidige garnisonering i det jysk-fynske område, så hærens personel kan få det planlægningsgrundlag, som man har efterlyst i en årrække.

Forhandling

Dohrmann (FP):

Jeg havde håbet, at når ministeren havde afgivet sin redegørelse, kunne jeg stå op og sige ministeren tak, men jeg føler aldeles ikke, at der er noget som helst at sige ministeren tak for. Tværtimod.

Ministerens indlæg her for et øjeblik siden var jo én lang forsvarstale – selv om den ganske vist på visse punkter var pakket godt ind – for den redegørelse, der er afgivet. O.k., det synes jeg er klar tale, men så synes jeg også, ministeren burde være gået så vidt, at han ikke igen ligesom havde forsøgt at lægge et slør over, hvad hans holdning egentlig er.

Ministeren siger: jamen den politiske afklaring har ikke fundet sted endnu. Nej, det er rigtigt, og det kan man jo dække sig ind under, formentlig helt frem til næste folketingsvalg er overstået. Det er jo det, der er hensigten, det ved vi udmærket godt. Ministeren støtter fuldt ud de tanker, der ligger i redegørelsen, men af politiske hensyn, vælgermæssige hensyn, tør man ikke stå åbent frem og sige, at det og det agter man.

Så har man gjort det, at man har givet de lokale sydjyske folketingsmedlemmer dispen-

[Dohrmann]

sation til at have en fra ministeren afvigende holdning. Så siger ministeren, at der er taget og *skal* tages afgørende hensyn til lokalområderne, og at man skal spørge amtsborgmestrene. Det skulle man da have gjort forinden. Man skulle have hørt sig for på en lang række flere områder, end tilfældet har været, men når alt kommer til alt, ved vi jo godt, at det ikke vil få nogen afgørende indflydelse. Helt grelt bliver det så, når ministeren siger, at der også i vidt omfang er taget hensyn til forsvarrets personel, og ministeren tænker formentlig både på det militære og det civile.

Efter de udtalelser, der er kommet fra stort set alle sider – det gælder bl.a. officerer, sergenter og andre – er der ikke en eneste gruppe, som har givet tilslutning til denne redegørelse. Det er derfor med andre ord kun at betegne som noget hykleri.

Det er min oprigtige overbevisning, at når vi snakker forsvar: hvor de enkelte regimenter skal placeres, hvilke kaserne der skal bevares osv., så skal vi som folketingsmedlemmer lade være med at være lokalpatrioter. Det er jo nemt for folketingsmedlemmer fra de egne af landet, der er fuldstændig fritaget for de nedskæringer, der her er tale om.

Syd- og Sønderjylland bliver urimelig hårdt ramt, hvis man følger den redegørelse, der er fremkommet, og dér synes jeg blot, at først og fremmest ministeren, men også andre bør tage hensyn til, at på mange områder er Syd- og Sønderjylland meget specielt, også historisk. Jeg tror også nok, at det positive syn på forsvaret som helhed er mere udbredt i det område end mange, mange andre steder. Et godt forsvar er jo også betinget af, at befolkningen bakker det op, og det tror jeg ikke nogen vil bestride har været tilfældet i dette område.

Den redegørelse, der er afgivet, og som ministeren forsvarer så voldsomt, er fyldt med fejl og unøjagtigheder, og den er direkte vildledende. Ministeren har gjort sit til, at de reelle ting ikke kommer frem i offentligheden.

Jeg gjorde f.eks. det, at jeg ringede over til Forsvarsministeriet og bad om at få en kopi af en undersøgelse, der var foretaget af øvelsesterrænet ved Fredericia, for at man kunne sammenligne f.eks. øvelsesterrænet ved Fredericia med det ved Haderslev, hvorfra man agter at flytte Slesvigske Fodregiment. Der skete ikke rigtig noget. Så sendte jeg et brev

til forsvarsministeren med anmodning om at få den tilstillet og fik så den besked, at jeg kunne få lov til at komme over i Forsvarsministeriet og læse den. Jamen hvad er det for noget vrøvl? Jeg ville til hver en tid have accepteret det, hvis det var således, at der lå nogen som helst militære hemmeligheder i den, noget, som russerne eventuelt kunne bruge, men ingen skal komme og bilde mig ind, at en offentliggørelse af en undersøgelse af, om øvelsesterrænet ved Fredericia består af ler eller af sandjord, kan skade forsvaret på nogen som helst måde. Og sådan har det være hele vejen igennem.

Derfor skal ministeren holde op med sit dobbeltspil. Jeg synes, at ikke bare Folketinget, men også forsvarrets personel, både det civile og det militære, har krav på at få at vide, hvor de står, for det er jo omfattende flytninger, det drejer sig om.

Vi skal også tænke på en helt anden ting, og det er, at Danmark er medlem af NATO. Hvordan forholder det sig f.eks. i Karup? Dér sidder en dansk chef. Hvis man nu stort set fjerner kamptropperne fra det syd- og sønderjyske område – og det er jo det, der er tale om – hvad så? Kan vi fortsat bevare en dansk chef, eller bliver det en tysk? Det er sådan nogle ting, jeg også synes ministeren skal afsløre her i dag.

Tønder Kaserne er fuldstændig faldet ud. Der er ingen tvivl om, at arbejdsgruppens hensigt er, at Tønder Kaserne skal nedlægges. Det bakker ministeren så også op.

Jeg har nævnt øvelsespladserne og nogle af de andre ting, som ministeren kaster slør over, men der er også nogle unøjagtigheder i den redegørelse, der er afgivet.

Der er så mange dunkle punkter i dette, at ministeren virkelig har en opgave i at få dem afklaret i stedet for at forsøge at tilsløre dem.

Nu har vi selvfølgelig ikke hørt, hvad de enkelte partiers ordførere vil sige i dag, men jeg går da ud fra, at disse ordførere vil være dækkende for det, deres partier mener, således at vi i det mindste kan få skabt en smule klarhed over, hvor vi står, og jeg skal derfor på baggrund af både de udtalelser, der er faldet, og dem, der ikke er faldet endnu, fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

[Dohrmann]

»Idet Folketinget udtaler, at der ved beslutningen om den endelige garniseringsplan for Jylland og Fyn bør tages afgørende hensyn til de nødvendige forsvarsmæssige og beskæftigelsesmæssige virkninger, går Tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

(Dagsordenforslag nr. D 20).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Jeg skal beklage, at ministeren som tidligere chef for den konservative pressetjeneste ikke har mere kendskab til, hvordan en overskrift i en avis bliver til. Ministeren må, og det burde han vide som tidligere journalist, også læse teksten, der står nedenunder. Han bør egentlig også vide, at en avis for at tilfredsstille sine egne mål ved undladelser og andre metoder kan få indholdet i en artikel til at fremstå, som den pågældende avis ønsker det. Avisen har indrømmet ved et dementi, som jeg kom med i avisen, at overskriften selvfølgelig stod for avisens egen regning. Jeg beklager, at nogle mennesker kun hæfter sig ved en overskrift, men jeg havde ikke forventet, at folketingsmedlemmer og slet ikke at en minister ville gøre det samme.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal ikke kommentere overskriften i Jydske Tidende, men vil gerne læse op af artiklen, som fru Inger Harms, så vidt jeg har set, ikke har dementeret. Deri står følgende:

»Det vil virkelig være et stort problem for Sønderjylland, hvis garniseringsplanen gennemføres som foreslået, mener fru Inger Harms. Uden i øvrigt at tage stilling til garniseringsplanen eller den alternative sønderjyske plan vil jeg godt sige, at vi ser med megen bekymring på, at så mange mennesker skal flytte fra Sønderjylland. Landsdelen vil miste skatteindtægter, og i det hele taget vil en så stor fraflytning få mange alvorlige følger.«

Det siger fru Inger Harms, efter at hendes parti her i Folketinget for 3 uger siden foreslog, at hele det danske forsvarsbudget skulle fjernes i en håndvending. Hvor mange kaserner ville der så blive tilbage? Hvor mange arbejdspladser ville der blive i Sønderjylland? Hvor mange ville der blive i hele landet?

Fru Inger Harms, det er politisk dobbeltmoral, så det vasker sig! Og det kan fru Inger Harms ikke løbe fra.

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Jeg har bemærket, at de konservative folketingsmedlemmer i Sønderjyllands Amt for at få opmærksomheden væk fra uenighederne i egne rækker har kastet sig over SF, og jeg synes, det er fantastisk, så interessant SF pludselig er blevet i denne sag, eftersom vi ikke har nogen del i forsvarsforliget.

Hvis ministeren havde læst det hele op, ville han også have set, at jeg i artiklen siger, at SF går ind for en nedlæggelse af militæret, hvilket vi jo også beviste, da vi stillede ændringsforslag til finansloven. Men SF ville da aldrig være så åndssvage i hovedet, rent ud sagt, simpelt hen at nedlægge et militær uden at sætte noget andet i stedet eller komme med nogle forslag om arbejdspladser. I denne garniseringsplan står der, at det selvfølgelig vil have nogle følgevirkninger for lokal-samfundene, men der er ikke en krone i stedet for.

Som sagt sagde jeg også, at en avis ved undladelser kan gøre akkurat, som den har lyst til, og dette er altså en afskrift af et interview med mig taget pr. telefon; der foreligger ikke noget bånd med det. De ting, jeg siger om afrustning, de ting, jeg siger om, at vi går ind for rationalisering af militæret, er heller ikke kommet med.

Forsvarsministeren (Engell):

Nu har vi jo i mange debatter her i Folketinget om sikkerhedspolitik og forsvarspolitik fra SFs ordfører fået at vide, at selv de små trin viser fremskridt, det var lyspunkter set med SFs øjne, men nu forstår jeg, at det handler om enten at nedlægge hele det danske forsvar på én gang eller at bevare det danske forsvar mindst på det nuværende niveau. Det må åbenbart være SFs forsvars-po-

[Forsvarsministeren]

litik. Det er både overraskende og positivt, men fru Inger Harms' indlæg er unægtelig noget i modstrid med, hvad hendes partifæller hr. Thoft, hr. Pelle Voigt og andre har præsenteret her fra talerstolen gennem de sidste år. Det er dobbeltmoral, fru Inger Harms!

Formanden:

En sidste kort bemærkning til fru Inger Harms.

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Der er tilsyneladende folk, der ikke kan lide at høre, at SF kan være meget ansvarlige.

Men som ministeren selv var inde på i sin tale, er der inkluderet en merindtægt til militæret på 90 mill. kr. i denne sag, og det synes jeg er nok så vigtigt. Derfor kan vi ikke gå ind for selve garniseringsplanen, fordi der er disse 90 mill. kr. i merbevilling til militæret.

Knud Damgaard (S):

Det starter jo unægtelig godt, dette her. Hvad kan det ikke blive til i løbet af dagen, hvis det fortsætter i samme baner? Nu skal man vel være varsomme fra SFs side med at lægge sig så fast på positive forsvarsstandpunkter, at det afslører noget, vi andre ikke kender i forvejen, og ministeren kunne jo komme til – af iver efter at svare hver gang – at markere, at han i virkeligheden agter at lægge dette udvalgsarbejde frem som sit eget, og det har vi ikke hidtil overhovedet kunnet få ham til.

Når hr. Dohrmann fremsætter et så utidigt ønske, som at han skulle have noget at takke ministeren for, så ville det da forudsætte, at ministeren havde lagt et forslag frem, men det er jo netop det, der ikke er sket. Det afventede vi i december måned, før jul. Det var noget, vi regnede med kunne nås.

Nu er det ikke lykkedes, og nu må vi afvente, hvad regeringen som administrativ myndighed over sin forsvarsminister vil lægge frem som regeringens udspil i denne sag. Det er jo ikke nogen enkel sag, det ved vi alle sammen. Der er militære hensigtsmæssighedsproblemer, der skal tilgodeses. Der er

naturligvis også mange følelser i spørgsmålet om arbejdspladser. Alt det mangler vi den koordinering af, som vil komme til at foreligge, går jeg ud fra, i regeringens udspil.

Jeg skal for min part ikke bruge flere ord på dette, men vil allerede på dette tidspunkt tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget afventer et regeringsudspil vedrørende garniseringsplan, når svarene fra høringen i berørte amter foreligger, går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Svend Åge Petersen (KF):

Nu har fru Inger Harms jo vist sig beredvillig til at svare på spørgsmål allerede på nuværende tidspunkt af debatten. Jeg skal da gerne medgive, at der var et dementi i de sønderjyske aviser med hensyn til forståelsen af det tidligere nævnte avisindlæg. Men så vil jeg da godt bede om en forklaring af fru Inger Harms på, hvorfor man i dette dementi – og jeg har forstået, at det var et direkte indlæg, altså ikke noget med et interview, som en væmmelig journalist skulle have foredret – udtaler, at SF selvfølgelig vil afskaffe alt militær, men af planlægningsmæssige årsager ønsker man dog at bevare de sønderjyske kaserner. Kan vi ikke få det forklaret? Jeg tror, det var omtrent ordret.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Socialdemokratiet er jo Folketingets største parti, landets største parti, og derfor synes jeg, det må være umådelig flovt for Socialdemokraterne at lytte til en så kort og intetsigende ordførertale som den, hr. Knud Damgaard lige har holdt. Derfor vil jeg godt spørge hr. Knud Damgaard: har landets største parti overhovedet ingen mening om den redegørelse, der ligger på bordet? Sætter man fuldstændig sin lid til forsvarsministeren i denne sag? Var det det, der lå bag hr. Knud

[Dohrmann]

Damgaards udtalelse om, at nu afventer vi forsvarsministerens og dermed regeringens udspil? Nej, forsvarsministeren har udtalt sig, og han har udtalt sig positivt.

Jeg vil godt spørge helt klart: var hr. Knud Damgaards 4-liniers indlæg en tilslutning til den redegørelse, der ligger på bordet, eller var det bare en gang udenomssnak, fordi man ikke tør tage stilling, og fordi Socialdemokratiet også mener, at beslutningen skal udskydes til efter næste folketingsvalg?

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Jeg må konstatere, at der også er folk i den konservative folketingsgruppe, der ikke kan læse indenad. Jeg skal nu læse op, hvad jeg skrev i mit dementi:

»Jeg beklager meget, at Jyske Tidende gennem sin overskrift i avisen lørdag den 3. januar har været medvirkende til at fordreje SFs synspunkter i den aktuelle sag om nedlæggelse af sønderjyske kaserner.

Jeg har på intet tidspunkt sagt, at SF vil slås for kaserner i Sønderjylland. Derimod sagde jeg, hvad der rigtigt nok står længere nede i teksten, at SF ønsker alt militær nedlagt. Havde der været tale om nedrustning, der lå til grund for den fremlagte garniseringsplan, ville SF have tilsluttet sig den, eller havde der virkelig været tale om en gennemgribende rationalisering med en bedre forvaltning af skatteydernes penge for øje, havde vi også været positive.

Men nu er planen kommet, en plan, som i øvrigt ikke kan siges at være resultat af en sædvanlig demokratisk fremgangsmåde. Meget fortielse og hemmeligholdelse ligger til grund foruden et personale, der slet ikke har haft mulighed for selv at udtale sig om egen situation. Vi har valgt ikke at se garniseringsplanen ud fra en militær vinkel, men udelukkende fra en sønderjysk vinkel, idet SF ingen lod har i denne sag. Sagen afgøres af det 11-mands udvalg, forligspartierne fra forsvarsforliget har nedsat.«

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Jo, hr. Dohrmann, vi har naturligvis en stilling til den sag, men den sag er ikke en folketingsdag direkte. Vi tager ikke stilling til

arbejdsgruppeprojekter her i salen. Vi er et politisk parti repræsenteret her i Folketinget, som tager stilling til det, de administrative myndigheder lægger på bordet. Men naturligvis har vi en stilling til hele den sag.

Houe (KF):

Indledningsvis kan jeg sige, at jeg er enig i de af ministeren fremsatte udtalelser vedrørende garniseringsplanerne i det jysk-fynske område.

Herudover vil jeg gerne påpege, at jeg med den meget nære tilknytning, jeg gennem adskillige år har haft til forsvaret, fuldt ud forstår den usikkerhed og den frygt for, hvad fremtiden kan indebære for de enkelte tjenestesteders personel, vi ser rundt omkring. Jeg har også fuld forståelse for, at de civile samfund, der omgiver de enkelte garnisoner, gerne ser opretholdt flest mulige tjenestesteder med de afledede virkninger, disse har for lokalsamfundene.

Den rapport, der er grundlaget for forespørgslen, er nu til høring i amterne, og inden svarene herfra foreligger, træffes der ikke endelig beslutning om indstilling til den politiske myndighed.

For ikke at foregribe den demokratiske proces, der herved er i gang, finder jeg ikke, at tiden er inde til en dybtgående debat om emnet. Dog vil jeg sige, at vi nu i mange år har ladet tjenestestedernes personel leve med en ganske ubehagelig usikkerhed om fremtiden. Vi skylder såvel det militære personel som dets omgivelser, at vi får truffet en politisk beslutning om sagen, som bør være til gavn for forsvaret, med skyldig hensyntagen til de civile interesser i de berørte garnisoner, der er.

Sønderby (V):

I forsvarsministerens svar på forespørgslen gjorde han rede for den nedskæring, der er sket af krigsstyrken, fra 78.000 til 72.000 mand, og af fredsstyrken fra 32.000 til 17.000 mand. Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi i Venstre gerne ville have flere soldater, men vi er med i forsvarsforliget, og det har været forligsstof, og derfor er det de reelle kendsgerninger, som ligger.

Det var derfor, der blev nedsat et udvalg, der skulle finde ud af den mest rationelle anvendelse af forsvarets etableringer i

[Sønderby]

Jylland og på Fyn. Og alle vi, der har interesse i et effektivt forsvar, accepterede jo også, at man nu prøvede at undersøge det, og derfor blev den arbejdsgruppe nedsat.

Arbejdsgruppen har afleveret et forslag. Jeg skal ikke kommentere det på nuværende tidspunkt. Det kunne blive en lang debat, og det er måske også det, hr. Dohrmann har ønsket. Men jeg er meget enig med hr. Knud Damgaard, når han siger, at det er en redegørelse, der er kommet fra et udvalg, og nu skal den så undersøges, ministeren skal tage stilling til den, og det vil vi komme til at drøfte.

Det er meget vigtigt, at når man tager fat på sådan noget – det er noget af det, der står i hr. Dohrmanns dagsorden, der er også beskæftigelsesmæssige problemer i det – sender man det ud til amterne og spørger, hvilken indflydelse det kan få på regionplanerne, herunder beskæftigelsesmæssige problemer. Og det er altså det, der sker nu. Og så længe det foregår, kan vi selvfølgelig ikke tage stilling til det. Det var også det, ministeren sagde i sit svar til hr. Dohrmann, nemlig at vi må vente på, at amterne vurderer planen og kommer med et svar. Og så kan vi senere i udvalget i 11-mands gruppen og rundt omkring gå ind i substansen. Jeg skal overhovedet ikke kommentere nogen af de ting, der er kommet frem.

Ministeren understregede, at der ikke er truffet en afgørelse og ikke vil blive truffet nogen afgørelse, før disses svar er kommet, og det er så det, vi venter på. Og så kan vi sammen med forligspartierne drøfte hørings svarene og få en saglig debat om de konsekvenser, det kan få for lokalsamfundene, men samtidig holde os for øje, at vi skal udnytte de ressourcer, vi bruger til forsvaret, på den bedst tænkelige måde. Det tror jeg også at de drøftelser, vi skal i gang med senere, kan give som resultat.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Ja, man må jo undres mere og mere. Når man i en måned har åbnet landsdelens aviser, altså den landsdel, hvor hr. Sønderby er valgt, ser man, at der næsten ikke har været en dag, hvor hr. Sønderby ikke har fyldt mange spalter med sin uforbeholdne mening om den redegørelse, vi bl.a. diskuterer her i

dag. Derfor undrer det selvfølgelig, at når hr. Sønderby er hjemme i sit område, så har han sin uforbeholdne mening om den redegørelse, der ligger på bordet. I dag, hvor hr. Sønderby virkelig opholder sig det sted, hvortil han er valgt og skal varetage de opgaver, som vælgerne forventer af ham, så siger hr. Sønderby faktisk ingenting andet end en gang vrøvl.

Derfor vil jeg godt spørge hr. Sønderby: optræder han her i dag, blot fordi Venstre jo skal have en ordfører i denne sag, men har hr. Sønderby, når han er Venstres ordfører her i Folketinget, ingen mening om den redegørelse, han har afgivet så mange presseerklæringer om? Eller hvad er det for noget? Er hr. Sønderby Venstres ordfører, eller er det personen hr. Sønderby, der står her? Lad os få en politisk holdning. Hvis hr. Sønderby er blevet tvunget til at give sin om ikke direkte så i hvert fald indirekte tilslutning til denne redegørelse, jamen så sig det da! Det ville da være helt ærligt. Det ville hr. Sønderby vinde ved – ikke al den anden udenomssnak.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg har aldrig været i tvivl om, hvad hr. Dohrmann vil med den her forespørgsel, og derfor skal hr. Dohrmann have lov til at stille alle de spørgsmål, han vil.

Men jeg må fortælle hr. Dohrmann, at jeg er valgt af Venstres gruppe til ordfører, og de synspunkter, jeg har fremført her, er Venstres gruppes, men det er også mine egne. Det er generelt Venstres holdning, at i en sag som denne skal man høre i regionerne. Vi har lavet regionplaner for amternes planlægning, og de skal høres nu. Inden vi har fået hørings svarene fra amterne, vil vi ikke komme med vores svar på hr. Dohrmanns forespørgsel, og hr. Dohrmann kan stille alle de spørgsmål, han vil.

Hr. Dohrmann har jo også stemt imod finanslovsforslaget, men jeg var da meget taknemmelig for at høre alt det positive, hr. Dohrmann sagde om forsvaret. Det er da rart, at næsten de mest positive forsvarstilhængere, vi har her, er hr. Dohrmann og fru Inger Harms, så det tegner jo godt for de kommende finanslove og for de kommende

[Sønderby]

bevillinger til forsvaret, hvis man har den holdning hele tiden.

Jeg tror nok, at hvis der er nogen, der prøver at lave spil for galleriet, så er det vist hr. Dohrmann. Jeg prøver på at være nøgtern, og det vil jeg fortsat være.

Inger Harms (SF):

Efter at have lyttet til de foregående ordforertaler kan jeg da godt forstå, at ministeren valgte i sin indledende tale at angribe SF. Jeg kan da godt forstå, at han har travlt med at få opmærksomheden væk fra forligspartierne.

Vi ser i Socialistisk Folkeparti med tilfredshed på, at man nu endelig har sendt den garnisoneringsplan, der er fremlagt, ud til høring i amterne. Det burde have været gjort for længst, men det med offentlighed har jo aldrig været forsvarets stærke side.

I den forbindelse skal jeg fra SFs side kritisere, hvad der er kommet frem, efter at planen er blevet sendt ud: at personaleorganisationer havde fået mundkurv på under udarbejdelsen, således at det ikke var muligt for personalets repræsentanter at konferere med baglandet. Heller ikke regimenterne er blevet hørt. Mage til udemokratisk fremgangsmåde ser vi heldigvis sjældent i dag, men nu er det da kommet frem både med piber og trommer, hvor utilfredse de, det hele drejer sig om, er.

Da SF hverken har lod eller del i slagsmålet om oprettelse eller nedlæggelse af kaserner, skal jeg ikke holde nogen lang tale, blot fremhæve nogle forhold ved den fremlagte plan.

SF så helst samtlige kaserner over hele landet nedlagt og mandskabet omskolet til noget mere fornuftigt. Vi betragter ethvert militært anlæg som et bombemål og dermed en fare for især den civile befolkning.

Vi betragter det som nødvendigt, når der skal bruges penge til et forsvar, at disse penge administreres forsvarligt. Derfor er vi enige i garnisoneringsarbejdsgruppens målsætninger, at finde frem til et forslag, der anvender forsvarets etableringer, som det hedder i rapporten, mest rationelt, og er selvfølgelig enige i, at det må betyde nedlæggelse af ikke-nødvendige kaserner. Det må trods alt være i skatteydernes interesse, at man ikke

opretholder halvtomme kaserner, som det faktisk er tilfældet i dag.

Så blev det resultat fremlagt, som man i al hemmelighed var nået frem til. De første rygter om nedlæggelse af samtlige kaserner i Sønderjylland viste sig ikke helt at holde stik. Dette er kun den ene variant. Man ville beholde én, i hvert fald efter grundmodellen, som er den model, arbejdsgruppen anbefaler.

Men efter en af de to varianter, man lægger frem, nedlægger man alle sønderjyske kaserner. For Sønderjylland ville det medføre ikke ubetydelige konsekvenser, idet der her ikke er mulighed for, som man ellers fremfører i planen, at anvende forskellige personalemæssige foranstaltninger såsom omskolingstilbud, tilbud om forflyttelse til andre tjenestesteder og lignende. Der vil kun blive tale om afskedigelser, førtidspension eller arbejdsløshed, men arbejdsgruppen gør jo også opmærksom på, at større garnisonsændringer ikke kan gennemføres, uden at det specielt i omlægningsfasen indebærer følgevirkninger for de lokale samfund.

Skal man især lægge vægt på de langsigtede fordele, der opnås, som arbejdsgruppen også omtaler, må man se i øjnene, at de ikke gælder for Sønderjyllands vedkommende, medmindre staten har tænkt sig at gå ind med ekstra hjælp til landsdelen. Her tænker jeg på yderligere egnsudviklingsstøtte, etablering af offentlige serviceydelser, merbevillinger til beskæftigelsesforanstaltninger, omskoling m.m. Det forholder sig faktisk sådan, at Sønderjylland er forfordelt med hensyn til de serviceydelser, som har betydning for en landsdels udvikling, nemlig offentlige ydelser inden for undervisning, social- og sundhedssektoren samt administration og anden servicevirksomhed.

Jeg kan i den forbindelse henvise til Sønderjyllands Amtskommunes »Regionalt udviklingsprogram for Sønderjylland 1986-1990« som dokumentation. Heri er der ikke taget hensyn til en så omfattende nedlæggelse af offentlige arbejdspladser, som der her er tale om. Specielt for vestegnens vedkommende vil det ikke kunne undgå at få følgevirkninger, hvis så mange familier forlader egnen. Her vil der virkelig blive brug for regionalplanens løfter om, at »amtsrådet gennem tilrettelæggelsen af sine aktiviteter vil tilstræbe en udvikling og fordeling af den amtskommunale beskæftigelse, som bl.a.

[Inger Harms]

tager hensyn til mulighederne for at rette op på ubalance på arbejdsmarkedet i de enkelte egne.«

Afsluttende skal jeg sige om den fremlagte garniseringsplan, at havde der været tale om, at nedrustning lå til grund, så kunne SF have støttet den, men det er der jo slet ikke tale om. Tværtimod betyder planen, såfremt den skulle blive ført ud i livet, at 90 mill. kr. yderligere vil blive bevilget til forsvaret, idet man uden videre stryger indtægten ved salget af kaserneerne ned i forsvarrets lommer, og det kan vi selvsagt ikke gå med til.

Med hensyn til den måde, planen er fremkommet på, har det, som jeg tidligere har været inde på det, vist sig, at megen hemmeligholdelse og fortielse ligger til grund. Vi synes simpelt hen ikke, at et demokratisk samfund kan være en sådan personalepolitik bekendt.

Vi undrer os også over – måske ministeren vil korrigere, hvis det ikke er rigtigt: er det ikke sådan, at samtlige jyske soldater i en krisesituation skal forlægges til Slesvig-Holsten syd for grænsen? Det er ikke noget, vi i SF synes om. Vi synes ikke om, at danske soldater har noget at gøre uden for dansk område, men sådan har forligspartierne indrettet sig. På denne baggrund er det dog paradoksalt, at man nu vil fjerne kaserneerne i det sønderjyske område. Vil det gøre en forlægning i en krisesituation hurtigere? Næppe. Så ud fra forsvarsforligspartiernes egne forudsætninger er der altså noget, der slet ikke hænger sammen.

Der er fra Sønderjyllands side fremlagt en alternativ plan, hvori samtlige kaserneer bevarer. Til gengæld nedlægges kaserneer i Fredericia og Odense. Endvidere flytter man rundt på personalet ved de andre jyske kaserneer.

Nu er det ikke blot, fordi planen er udarbejdet af kommunal- og amtskommunaldirektører, vi er betænkelige. Det kan da godt være, at kommunaldirektører er dygtige også til militær planlægning, men vi er i tvivl om, hvorvidt der ikke er de samme mangler ved den alternative plan som ved den fremlagte, nemlig at personalet ikke er blevet hørt, specielt hvad angår det uden for Sønderjylland.

Som tidligere sagt har SF ingen del i slagsmålet om kaserneerne, så lad dog forligspartierne selv slås om dem. Og de er i øjeblikket i fuld gang med at lægge låg på til efter et valg, kan jeg forstå.

Stinus (RV):

I sit indlæg understregede forsvarsministeren, at der ikke er truffet politisk beslutning om en ændret garniseringsstruktur. Ministeren sagde videre, at denne politiske beslutning vil være et anliggende for de partier, der står bag den nuværende forsvarsordning.

Det gør Det Radikale Venstre som bekendt ikke, men jeg tillader mig dog at gå ud fra, at forsvarsministeren alligevel vil være interesseret i at høre, hvad Det Radikale Venstre mener om denne sag, som vi også finder bør drøftes og derefter bringes til afslutning.

Det Radikale Venstre finder som ministeren, at arbejdsgruppens redegørelse vil kunne udgøre et godt og sobert grundlag for beslutningerne om den fremtidige garniseringsstruktur i det jysk-fynske område. Selv om Det Radikale Venstre ikke er med i forsvarsforliget, lægger vi naturligvis også afgørende vægt på den mest rationelle udnyttelse af forswarets etableringer, og vi henstiller stærkt til ministeren, at dette bliver det afgørende princip, når beslutningerne træffes.

Når vi udtaler os rosende om redegørelsen fra den særlige arbejdsgruppe – og det gør vi faktisk – som blev nedsat af forligspartierne, gælder denne ros også det kommissorium, man gav arbejdsgruppen: at udarbejde forslag til den mest rationelle anvendelse af forswarets etableringer i Jylland og på Fyn, herunder stille forslag om nedlæggelse af ikke fornødne etableringer.

Arbejdsgruppen har levet op til dette kommissorium, som skal ses på baggrund af alt det, forsvarsministeren har omtalt i sit indlæg i dag, nemlig at hærens garnisering i det jysk-fynske område i dag ikke er tilpasset hærens nuværende sammensætning, at der i dag er flere kaserneer i det jysk-fynske område, end der er behov for osv.

Konklusionen på dette må naturligvis være, at kaserneer skal nedlægges. Forsvarsministeren er klar over, at dette er svært, og gør selv opmærksom på, at der er en række hensyn, der spiller ind. Men jeg vil igen understrege, at det altoverskyggende hensyn er en rationel udnyttelse af kasernekapaciteten. Hensyn af lokalpolitisk art må ikke få afgørende betydning.

Jeg synes i øvrigt, man skulle lægge mærke til, at forsvarsministeren i sit indlæg så

[Stinus]

stærkt fremhævede, at det, sagen drejer sig om, er en fredstidsplacering. Allerede nu foregår diskussionen, som om landet stander i våde, fordi man nedlægger nogle overflødige kaserner.

Jeg synes, der er grund til at fremhæve endnu et aspekt i arbejdsgruppens redegørelse, nemlig bestræbelserne på at tage hensyn til forsvarets personel og disses familier ud fra familie- og samfundsstrukturen, som den er i dag. Dette er naturligvis også noget meget afgørende, og også i den henseende synes tanken om de såkaldte storgarnisonsområder at være en god løsning.

Den del af diskussionen, der drejer sig om de menneskelige konsekvenser af en gennemførelse af storgarnisonstanken, synes helt at overse de langsigtede gevinster for personallet. Man hæfter sig også i debatten i dag i høj grad ved de øjeblikkelige ulemper, som uundgåeligt følger med en omlægning som den foreslåede.

Det Radikale Venstre hæfter sig naturligvis ikke mindst ved de besparelser, der ligger i forslaget om at opgive en række kaserner og øvelsespladser og at afhænde overflødige bygninger og områder. Ved en nærmere gennemgang af forslaget vil det måske endda være muligt at spare endnu større beløb.

Efter Det Radikale Venstres opfattelse er det på høje tid, at de nu foreslåede rationaliserings- og effektiviseringsforanstaltninger gennemføres. Udnyttelsesgraden af et antal kaserner i dag må simpelt hen karakteriseres som skandaløs. Hertil kommer det, som også forsvarsministeren henviser til i sit indlæg: hensynet til forsvarets personel og personallets familier. De har krav på, at de beslutninger, som de skal leve med og indrette sig efter, bliver truffet nu.

Af den grund vil Det Radikale Venstre ikke kunne stemme for den af hr. Knud Damgaard fremsatte afventedagsorden – ja, jeg sagde afventedagsorden, idet vi fornemmer, at der med denne lægges op til, at beslutningen om en ny garniseringsordning får lov til at vente på ubestemt tid eller måske snarere syltes til efter et folketingsvalg. Er det det, Socialdemokratiet vil, og vil regeringspartierne også det? Den konservative ordførers indlæg og specielt Venstres ordførers indlæg her i dag kunne bestemt tydes i den retning.

Jeg må sige, at forsvarsministeren var mere klar i sit indlæg, og Det Radikale Venstre håber, at forsvarsministeren vil være stærk nok til at modstå både lokale trusler og lokketoner, som ellers har en tendens til at få en overdimensioneret betydning, jo tættere man er på en valgdag, og alene tænker på at gennemføre en tidssvarende garniseringsordning også for det jysk-fynske område, som sikrer den mest rationelle anvendelse af forsvarets etableringer og en optimal udnyttelse af ressourcerne.

(Kort bemærkning).

Svend Åge Petersen (KF):

Fra SFs side er det helt klart, at man i dag ønsker at køre på frihjul, og det kan jeg da egentlig godt forstå med de hidtidige politiske udgydelser. Har man i SF overhovedet ingen reel holdning til dette problem? Man kritiserer det oplæg, der er fremlagt, man kommer med en masse florumvundne udtalelser om noget andet, men man går ikke ind i substansen. Man snakker om egnsudviklingsstøtte og yderligere offentlige ydelser – helt fint, det er bare ikke det, det drejer sig om.

Jeg kan ikke forstå, og jeg tror, der er andre med mig, der ikke forstår det, hvorfor vi ikke kan få et klart svar på et klart spørgsmål: ønsker fru Inger Harms som SFs ordfører her i dag, at de sønderjyske kaserner skal bevares, eller ønsker fru Inger Harms som SFs ordfører det modsatte? Det kan godt være, at det ikke interesserer så forfærdelig mange øst for Storebælt, men jeg er sikker på, at det interesserer den sønderjyske befolkning.

Formanden:

Det var hr. Stinus, der havde et indlæg for et øjeblik siden.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Det er nogle bemærkninger fra hr. Stinus, der kalder mig på talerstolen.

Jeg vil gerne præcisere, at Socialdemokratiet ikke har bedt forsvarsministeren om at iværksætte en speciel høringsproces, heller ikke i relation til amtskommunerne. Socialdemokratiet har klart tilkendegivet over for

[Hjortnæs]

ministeren, at vi er parat til at diskutere denne sag her og nu. Vi er parat til at træffe beslutning meget hurtigt. Men det er helt åbenbart for os, at det er op til ministeren at forelægge en regeringsindstilling, og først når den foreligger, har vi noget at forholde os til.

Vi har måttet acceptere, at ministeren har fundet det nødvendigt at iværksætte en særlig høringsproces, og det er baggrunden for, at vi har fremsat dette forslag om motiveret dagsorden, men jeg vil gerne understrege endnu en gang, at vi ikke har bedt om det. Vi har været parat til at tage stilling, og det skal ikke bero på Socialdemokratiet, at denne sag ikke finder en meget hurtig afgørelse.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg kunne også have brugt en masse tid på fru Inger Harms, det vil jeg frafalde, også fordi det ligger længere tilbage. Jeg synes slet ikke, det er værd at bruge tid på at diskutere det, for holdningen er jo helt klar: det er bare noget lokalt, man vil prøve at rejse op.

Men det var til hr. Stinus, der er vores medhjælp, når vi skal have løsningen af økonomiske problemer og en hel masse andre problemer igennem. Der var mange ting i hr. Stinus' indlæg, der var meget positive, men der var noget, der undrede mig lidt. Med Det Radikale Venstre har vi i miljøudvalget og på mange andre områder et vældig godt samarbejde om, at beslutningerne skal træffes i yderste bæredygtige led, og at vi ikke skal trække noget ned over hovedet, vi skal spørge ude omkring. Vi har jo regionplanerne, og dem har Det Radikale Venstre stemt for.

Når der nu ligger nogle store statsinstitutioner, og man lægger op til, at nogle af dem skal væk, så ville det da være nærliggende også for Det Radikale Venstre at sige: skulle vi ikke sende det til høring ude i amterne? Det er det, ministeren har gjort, og det synes jeg må være helt korrekt. Det undrer mig, at vi skulle have kritik for det, for jeg synes, det er en procedure, som må passe som fod i hose til Det Radikale Venstre. Det gør det i hvert fald til os, og vi er glade for, at amterne nu får muligheder for at blive hørt. De skal selvfølgelig ikke høres om, hvorvidt der skal stå kanoner dér, eller de skal stå dér. Det, amterne skal høres om, er, hvordan den-

ne plan påvirker den regionplan, man har fremlagt.

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Til hr. Svend Åge Petersen: selvfølgelig ønsker SF de sønderjyske kaserner nedlagt, ligesom vi ønsker alle andre kaserner nedlagt. Det mener jeg ikke der hersker tvivl om. Men jeg synes, hr. Svend Åge Petersen skulle stille det samme spørgsmål til dem, der virkelig har med det her at gøre: hr. Svend Åge Petersens partis egen ordfører, Venstres ordfører, Socialdemokratiets ordfører, ministeren selv. Ingen af dem har udtalt sig om substansen i det, vi taler om, det, forespørgslen er rejst om, nemlig de fremlagte garnisoneringsplaner.

(Kort bemærkning).

Svend Åge Petersen (KF):

Det gamle trick, at når man har svært ved at svare, så stiller man et spørgsmål, er også anvendt her. Men jeg takker nu alligevel, for det var et klart budskab, vi fik fra fru Inger Harms: man vil i SF gerne være med til at nedlægge de sønderjyske kaserner. Forskellen er, at der er partier, der indtil nu ikke har markeret sig, og der er andre, der arbejder seriøst med at finde den rigtige militærstrategiske løsning, som forhåbentlig også kan komme landsdelen til gavn. Det er måske forskellen.

Arne Melchior (CD):

I sangen »Det haver så nyligen regnet«, der jo netop handler om det sydjyske område, står den kendte verselinje »Det har slet ingen hast for dem, som tror«.

For CDs vedkommende vil jeg godt sige, at denne sags løsning faktisk ikke har alt for stor hast, bl.a. fordi vi tror, at der burde indkaldes noget mere mandskab. Vi nærer da endnu det håb, at resultatet af forhandlingerne om et kommende forsvarsforlig vil blive flere indkaldelser. Derfor bør garnisoneringens tilrettelæggelse afvente en sådan situation, således at vi ikke nedlægger noget, vi måske få år senere ville kunne få brug for.

Når dette er sagt, må man erkende, at tro ikke er nok, der skal også planlægning til, der skal rationel handling til. Og hvis man

[Arne Melchior]

alt for længe lader denne sag blafre, så vil det kunne få negative følger for den forsvarsvilje, som vi lægger så megen vægt på i regeringspartierne og sikkert også i Socialdemokratiet, altså hos forligspartierne om forsvaret. Mennesker vil kunne sige: jamen her gås ikke rationelt til værks. De begrænsede midler, der kan stilles til rådighed for forsvaret, benyttes ikke så hensigtsmæssigt, som det er muligt. Det kan naturligvis give en negativ effekt for forsvarrets personel og for forsvarssagen som helhed.

Dertil kommer, som flere ordførere har nævnt, hensynet til personellet selv og deres familier, således forstået, at de også har et krav på, at en sag af denne art afgøres, ikke bare rigtigt, men også timingsmæssigt, tidsmæssigt, så snart der foreligger det nødvendige materiale, hvad der jo ikke gør i dag. Der er altså som i så mange andre sager modstående hensyn at balancere over for hinanden.

Jeg glæder mig over, at forsvarsforligspartierne i dag i enighed kan bakke op om den dagsorden, hr. Knud Damgaard har fremsat. Må jeg udtale det ønske, at denne enighed må holde sig igennem de forhandlinger om forsvarsforliget, der nu er ved at gå i gang, således at vi om ikke alt for mange måneder vil kunne fremlægge et enigt resultat også i denne overordnede sag.

Jeg kan altså ikke ligesom fru Inger Harms – det vil sige hun har svaret nu, stærkt presset – sige, hvor den endelige løsning bør ligge. Det ville være meningsløst at sætte en høring i gang og ikke afvente dens resultater, inden man tager stilling til selve sagens substans.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Så har vi fået en af de debatter, som man godt ved ikke fører til noget som helst. Jeg synes også, hr. Dohrmanns dagsorden helt klart siger, at der ingenting er i den, for det, den dagsorden siger, er jo, at der skal tages forsvarsmæssige hensyn og der skal tages hensyn til arbejdskraften. Jamen det kan man sige om hvilken som helst kaserne i Danmark. Hvis hr. Dohrmann som jeg var valgt i Århus amt, hvor Randers jo er med, så ville han have stået og forsvaret det på den baggrund, og er man valgt i Nordjylland på en anden. Sådan vil det være.

Når man på en eller anden måde skal få det til at gå op, bliver man derfor nødt til virkelig at drøfte det, og den drøftelse er altså ikke foregået. Jeg synes, det er helt i orden, at man så spørger amterne, hvilke kommentarer de har, inden man går i gang med den egentlige drøftelse. Hr. Dohrmann er så gammel i politik, at han udmærket godt ved, at sådan er det. Men det er jo altid rart at få noget reklame og sige noget, uden at man behøver at tage noget ansvar for det, der senere ligger.

Jeg vil som de øvrige forsvarsforligspartier på Kristeligt Folkepartis vegne sige, at vi bakker op omkring det, som foregår nu, og vi afventer de høringssvar, der kommer ind. Til den tid vil vi tage drøftelsen i forsvarsforligspartierne og forhåbentlig dér nå frem til enighed.

Albrechtsen (VS):

Det er klart, at VS hverken kan støtte garniseringsplanen i dens helhed eller eventuelle krav om opretholdelse af militære kaserneer.

Det blev af hr. Arne Melchior for lidt siden nævnt, at man forestillede sig, at man skulle til at indkalde flere soldater. Det er jo velkendt, at den borgerlige regering ønsker større bevillinger til forsvaret. I en sådan situation mener jeg netop det vil være ønskeligt hurtigt at få nedlagt så mange kaserneer som muligt, alene af den grund, at det erved dog vil blive lidt vanskeligere at komme igennem med at få anbragt flere soldater i krigsmagten. Så hvis der skal ske noget på dette felt nu, skulle det være en fremskyndelse af planer og beslutninger om nedlæggelse af så mange kaserneer som overhovedet muligt. Det er i hvert fald den klare melding, som jeg kan give på VS' vegne.

Vi er selvfølgelig klar over, at der er nogle beskæftigelsesmæssige virkninger af sådanne beslutninger, som er ubehagelige, men vi er også opmærksom på, at der åbenbart ikke er foretaget den høring blandt personalet og militærfolk, som der burde være, og på de punkter vil vi selvfølgelig gerne støtte, at der bliver muligheder for at give de værnepligtige og de ansatte mulighed for at blive hørt osv., det er klart. Det kan imidlertid ikke rokke ved vores holdning, at militære kaserneer er en ting, som man hurtigst muligt skal

[Albrechtsen]

se at slippe af med, og i den sammenhæng er det altså ikke afgørende, om de ligger i København eller i Sønderjylland eller i Århus eller i Odense.

Det, der virkelig kunne være behov for, var, at man lavede en plan for alternativ anvendelse af disse kaserneanlæg. De kan jo bruges til mange fornuftige ting, i modsætning til hvad de bruges til i øjeblikket. Det kan være kulturelle formål, det kan være beboeraktiviteter; det kunne også være flytningearbejde. I det hele taget bør der lægges utrolig megen vægt på, hvad der lokalt er af ønsker om institutioner eller aktiviteter, som kunne foregå på disse arealer og ved brug af disse bygninger. F.eks. er der i Århus et ret stort kaserneanlæg, som ligger særdeles attraktivt i byen, og jeg tror, at mange århusianere vil være interesseret i, at der bliver en god plan for anvendelsen af dette areal og disse bygninger. Det er det, vi ville efterlyse, hvis der skulle fremlægges forslag fra regeringens side på dette område.

Om dagsordenerne vil jeg blot sige, at det jo er blevet sagt, at den socialdemokratiske dagsorden er en syltedagsorden. Det er meget vanskeligt at kommentere en dagsorden med så lidt indhold som den, Socialdemokratiet har fremsat. Der er ordførere, der har fremført den teori, at formålet med denne dagsorden skulle være at feje sagen ind under gulvtæppet, indtil der har været et folketingsvalg.

Hvis den teori er rigtig, indebærer det jo i virkeligheden, at man har tænkt sig at gøre hele spørgsmålet om forsvarspolitikken til et hovedtema i valgkampen, og det synes jeg egentlig ikke er nogen dårlig idé; det er en god og demokratisk idé. Jeg synes, det ville være godt, om forsvarspolitikken for en gangs skyld fik en dominerende placering i en valgkamp netop i en situation, hvor vi jo har set, at briterne via deres trusler om tilbagetrækning af forstærkningsstyrker osv. sammen med de borgerlige lægger et enormt pres på Socialdemokratiet for at få Socialdemokratiet til at acceptere oprustning – hvad jeg inderligt håber Socialdemokratiet aldrig vil acceptere, men det er ikke desto mindre det, der foregår.

Det betyder efter min mening, at der er et grundlæggende valg forude i forsvarspolitikken, for det kan ikke hænge sammen længe. Grundlaget for forstærkningspolitikken er

ved at smuldre fuldstændig væk. De betingelser, NATO og englænderne stiller, vil man ikke kunne opfylde uden at gå ind i en oprustningspolitik, som jeg ikke kan drømme om at Socialdemokratiet skulle tilslutte sig. Lad os endelig få det tema ind i valgkampen.

Hvis det er det, der ligger bag ved dagsordenen, kunne man da sige, at der var noget fornuft i den, og så var der da et indhold i den. Jeg vil ikke kritisere, hvis det er det, men det er jo svært at sige. Det er ren teori, hvad der egentlig er hensigten med dagsordenen.

Hvis man nøjes med at tage stilling til selve ordlyden – men det er jo altså svært med så lidt – kan man sige, at den altså ikke indeholder det positive, som jeg har efterlyst, nemlig at man pålægger regeringen at komme med forslag til de muligheder for anvendelse af arealer og anlæg, som er det virkelig interessante at diskutere. Det står der ikke noget om i dagsordenen. Derfor er der sådan set ikke noget positivt i den, men jeg vil gerne spørge hr. Knud Damgaard, hvad der dybest set er Socialdemokratiets formål med at fremsætte dagsordensforslaget.

Det er også muligt, at der ikke er andet indhold, end at man bare konstaterer, at debatten er slut.

Hvad angår den anden dagsorden, som forespørgeren fra Fremskridtspartiet har fremsat, kan man jo spørge, om det er særlig fornuftigt at rejse forespørgsler, når man har så lidt på hjerte, som Fremskridtspartiet tilsyneladende her har. Jeg kunne da forstå det, hvis det var sådan, at man fremsatte et forslag om, at disse kaserner skulle opretholdes – det er jeg ikke enig i – men så havde der da været et klart sigte med at rejse en forespørgsel.

Den dagsorden, Fremskridtspartiet her har fremsat, har næsten ikke mere indhold end den socialdemokratiske. Det er en særdeles tynd sag, og man kunne godt ønske sig, at der var et mere klart formål og en mere grundig forberedelse af forespørgsler, når man anmelder sådanne til debat her i Folketinget. Men jeg skal ikke ellers blande mig i, hvad Fremskridtspartiet vil rejse af forespørgsler, det må blive Fremskridtspartiets egen sag. Jeg synes bare, denne her har været temmelig tynd, også set ud fra et fremskridts-synspunkt.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal ikke gøre meget for at forlænge denne debat, men der er et par enkelte betragtninger, som er fremkommet i forbindelse med debatten, som jeg godt vil knytte et par kommentarer til.

Som det fremgik af mit første indlæg, er arbejdsgruppens redegørelse nu sendt til udtalelse i amtsrådene i Jylland og på Fyn, og vi har bedt om eventuelle bemærkninger senest den 1. marts 1987. Som naturligt er og i overensstemmelse med intentionerne bag regionplanlægningsloven, får amtsrådene herved en mulighed for at give deres besyv med.

Jeg vil godt understrege – flere ordførere har været inde på det i deres indlæg – at garniseringsplanerne jo ikke i sig selv betyder, at der ændres på antallet af soldater i det samlede jysk-fynske område, altså i Vestre Landsdelskommando. Der er altså heller ikke tale om – jeg tror, det var fru Inger Harms, der var inde på det – at planerne skulle stride imod regionplanlægningslovens hensigter om at fremme en ligelig udvikling i landet. Men det udelukker selvfølgelig ikke, at der inden for de enkelte regioner kan ske forskydninger; det kan simpelt hen ikke undgås, hvis der overhovedet skal gennemføres garniseringsændringer.

Så vil jeg godt sige til hr. Dohrmann, der jo har foranlediget denne debat, at jeg synes, hans indlæg, både det første og det sidste, var præget af megen løs snak.

Hr. Dohrmann fremkom også med, at han skulle være blevet forholdt oplysninger, at han ikke skulle have fået adgang til det nødvendige materiale, idet han dog nævnte, at han havde fået stillet i udsigt, at en klassificeret rapport, som han var interesseret i, kunne han få lov til at læse i Forsvarsministeriet. Så må jeg sige, at det kan undre, at hr. Dohrmann ikke tog imod det tilbud. Når nu hr. Dohrmann synes, at denne sag haster så meget, at der bør rejses en forespørgsel om det, hvorfor ulejligede hr. Dohrmann sig så ikke over i Forsvarsministeriet og satte sig ind i det materiale, han fandt var så vigtigt for ham? Det kunne måske have været med til at hæve kvaliteten i hr. Dohrmanns indlæg, hvis han havde sat sig ind i det materiale. Men så vigtigt var det altså ikke.

Hr. Dohrmann kritiserede arbejdsmetoden, som vi har taget i anvendelse i forbindelse

med denne sag. Jeg må sige, at jeg synes, det har været en både rigtig og saglig måde at lægge tingene op på. Vi har haft en arbejdsgruppe, som har haft og har en meget bred sammensætning med folk både fra forsvarrets myndigheder og ministeriet og fra personelorganisationerne. Den arbejdsgruppe har gennemført et meget grundigt og et stort stykke arbejde – meget grundigt, hvilket jo også fremgår af rapportens omfang – og jeg mener, som flere ordførere har været inde på, at det er et godt udgangspunkt for vores videre drøftelser. Det vil ikke sige, at det resultat, vi lander på, bliver i overensstemmelse med alle indstillingerne i rapporten; det er jo det, de videre politiske drøftelser må afklare og naturligvis også de kommentarer, som vi imødeser, og som jo i vid udstrækning allerede er fremkommet.

Jeg mener som sagt, at en metode, hvor en arbejdsgruppe bliver bedt om at lave det store arbejde og grundige arbejde, som også er sket, derefter en høringsprocedure, som jo altså også er i overensstemmelse med intentionerne i regionplanlægningsloven og herefter så de videre drøftelser – kommentarer må vi jo også have til en række af de forskellige kritikpunkter, der er fremkommet i forbindelse med rapporten – må være den rigtige måde at lægge op til politiske beslutninger på i en så vigtig sag som denne.

Så siger hr. Dohrmann: jamen alle er jo vildt uenige, og ingen tilslutter sig osv. osv. Må jeg gøre opmærksom på, hr. Dohrmann, at forsvarrets personelorganisationer jo har deltaget i dette arbejde. Man har været med fra alle sider; det betyder naturligvis ikke, at alle er bundet, og derfor er det da heller ikke unaturligt, at der fremkommer kommentarer, uden at jeg af den grund vil sige, at jeg er faldet på bagen over alle de kommentarer, der er fremkommet fra alle sider.

Når hr. Dohrmann siger, at alle er uenige i alt, er det jo ikke rigtigt. Der er en bred tilslutning til selve filosofien omkring storgarnisonsområdet, også f.eks. hvis jeg må pege på den rapport, som Sønderjyllands Amtsråd har lavet og fremsendt. Det vil sige, at et meget væsentligt princip i den rapport, der er fremlagt, er der almindelige enighed om.

Så kommer hr. Dohrmann ind på hensynet til NATO, og jeg skal være den sidste til at underkende dette hensyn. Men jeg må gø-

[Forsvarsministeren]

re hr. Dohrmann opmærksom på, at en sådan garnisoneringsplan jo ikke har den ringeste konsekvens for NATOs kommandoforhold. Tværtimod. Uden at jeg skal citere, hvad NATO måtte mene om en sådan sag, er det mit klare indtryk, at man i alliancesammenhænge vil finde, at det var en rigtig og vis beslutning fra dansk side, at man i stedet for at bruge en række ressourcer på for nogle vedkommende halvtomme kaserner, så i stedet koncentrerer ressourcerne omkring det, der er det afgørende for forsvarets effekt, nemlig de spidse ender, kampeffekten.

Fru Inger Harms skal jeg ikke sige meget til. Jeg har fremført min bedømmelse af fru Inger Harms' indlæg i denne debat. Fru Inger Harms trak så den gamle hest frem om, at man ikke tog hensyn til nedlæggelse af så og så mange arbejdspladser. Jeg må igen gøre fru Inger Harms opmærksom på, at hvis SFs ændringsforslag til finansloven i december måned var blevet vedtaget, så havde det betydet nedlæggelsen af 40.000 arbejdspladser. Så meget om fru Inger Harms' argumentation, og så skal jeg i øvrigt se helt bort fra den sikkerhedspolitiske dimension, som naturligvis også for mig er det afgørende, når vi taler om dansk forsvar.

Dernæst vil jeg gerne pege på, at der jo især når vi ser på det sønderjyske område, også har været en lang række indlæg i aviserne om spørgsmålet om antallet af soldater i landsdelen. Her vil jeg bare i al stilfærdighed gøre opmærksom på, at hvis vi ser bort fra antallet af elever på sergentskolen i Sønderborg, så indeholder den grundmodel, der er lagt op fra arbejdsgruppen, rent faktisk ca. 150 flere soldater i Sønderjylland, end der var pr. juni 1986. Det være blot sagt i al stilfærdighed.

Langt størsteparten af disse soldater vil godt nok være i Haderslev ifølge denne arbejdsgrupperapport, men på baggrund heraf finder jeg udtalelserne om, at Sønderjylland nærmest skulle rømmes for soldater, helt urimelige. Det var hr. Dohrmann, der var lidt inde på det.

Så vil jeg gerne igen understrege, at det alene er fredstidsplaceringen af hærens enheder, der ændres. Hverken krigsopgaverne eller enhedernes indsatsområder berøres, og med dem den mobilitet, som hæren i dag er i besiddelse af. Og med de transportmidler, som man har til rådighed, er der ikke belæg

for at hævde, at hærens evne til at løse operative opgaver skulle forringes, hverken af grundmodellen eller af varianterne i øvrigt.

Jeg skal ikke komme med flere kommentarer. Jeg skal blot sige, at den dagsorden, som hr. Knud Damgaard har fremsat, finder jeg er rigtig og rimelig, idet man lægger op til, at vi nu afventer disse høringssvar og derefter tager hul på de videre politiske drøftelser. Derfor skal jeg anbefale, at man tilslutter sig den dagsorden, hr. Knud Damgaard har fremsat.

Dohrmann (FP):

Jeg vil godt starte med forsvarsministeren og sige, at efter ministerens sidste udtalelser her må jeg forstå det sådan, at ikke alene bliver det nægtet én at få udleveret en militærmæssigt værdiløs undersøgelse om øvelsesterrænet, men ministeren registrerer også, hvem der har sin gang i Forsvarsministeriet, hvem der går ud og ind ad dørene derovre, siden ministeren har konstateret, at jeg ikke har været derovre.

Det er fuldstændig korrekt, hr. minister. Men der foreligger jo også den mulighed, at jeg har skaffet mig materialet fra anden side, så derfor var ministerens udtalelse om, at jeg ikke havde set undersøgelsen vedrørende øvelsesterrænet ved Fredericia, malplaceret.

Så vil jeg i øvrigt gerne sige, at når man nu skal forsøge at komme med nogle kommentarer til de enkelte ordførere, så er det overordentlig nemt.

Socialdemokratiets ordfører sætter i dag sin store lid til forsvarsministeren og afventer forsvarsministerens udspil, og deri ligger vel Socialdemokratiets accept af forsvarsministerens indstilling og dermed igen den redegørelse, der foreligger.

Den konservative ordfører, hr. Houe, mente, det var en vældig god idé, at det nu skal ud til høring hos amterne, og det var han i øvrigt ikke ene om. Javel. Ja, det er da altid godt at høre så mange som muligt, men skal vi være helt regulære, og det skal vi vel, hvad forventer man så egentlig, at der kommer ud af, at samtlige landets amtsborgmestre nu sender brev og giver udtryk for deres mening?

Vi ved jo alle sammen på forhånd, at de områder, hvor man bevarer sine garnisoner, de områder, hvor man ikke nedlægger kaser-

[Dohrmann]

ner, vil være positivt indstillet, og de steder, hvor man bruger sparekniven, som f.eks. i det syd- og sønderjyske område, vil man være det modsatte. Derfor er det alene en undskyldning for at udsætte beslutningsprocessen.

Det er da rigtigt, man skal da ikke forhaste sig med den slags beslutninger, og derfor bør sådan nogle ting naturligvis undersøges, inden man, som f.eks. ministeren har gjort, danner sig en mening om tingene. Jeg tænker her naturligvis på, at ministeren stort set følger den redegørelse og de tanker, der ligger bag ved planerne. Men at bruge amterne nu som en undskyldning for, at man ikke kan træffe en beslutning, det er blot at udskyde tingene, og formålet er, som jeg sagde i et tidligere indlæg, at man ikke vil stå til ansvar, før folketingsvalget har været afholdt.

Så er der blevet talt og sagt mange pæne ord om personellet. Der er jo rigtigt, at for personellet kommer der en masse flytninger på tale i givet fald. Men er der nogen, der ikke er taget ret meget hensyn til i den redegørelse, så er det da personellet. Det er der ikke noget at gøre ved på nuværende tidspunkt, men én ting skylder man i hvert fald personellet, og det er at få skabt klarung på dette problem inden ret længe. Det er mange familier, det drejer sig om. Flere af dem har etableret sig med hus; de har børn, der går i skole, der er både det ene og det andet, og derfor foreligger der vel også en temmelig stor risiko for, at flere af dem, der i dag er ansat inden for forsvaret, vil søge andre stillinger. Set ud fra et forsvarsmæssigt synspunkt – et positivt – er det vel heller ikke noget, ministeren kan være interesseret i.

Hr. Sønderby har jeg kommenteret lidt; han havde ingen holdning i dag. Det har han måske i morgen, det vil vise sig.

Fru Inger Harms mener, at alle kaserner skal lukkes, men at det skal ske på én gang, og derfor vil hun ikke starte nede i det sønderjyske.

Hr. Stinus sagde, at det var en god redegørelse, og den var udarbejdet på et godt og sobert grundlag. Det med, at det er godt, kan hr. Stinus og dermed Det Radikale Venstre naturligvis mene, men der er i hvert fald én ting, der er forkert, og det er, når hr. Stinus siger, at den er formuleret på et sobert grundlag. Et sobert grundlag er det i hvert fald, at man tager alle oplysninger med, vel

at mærke de korrekte oplysninger. Det er ikke tilfældet. Der ligger bunker og dynger af papir, hvor militærfolk gør opmærksom på, at der er fejl og unøjagtigheder i den redegørelse, der foreligger.

Fru Inger Stilling Pedersen og hr. Albrechtsen var inde på det samme, nemlig at det dagsordensforslag, jeg har fremsat, er tyndt, det siger ikke noget. Det er helt rigtigt. Jeg kunne sagtens have formuleret en dagsorden, som havde sagt noget helt andet, men formålet var naturligvis at få tilslutning til den her i Folketinget. Men man kan jo allerede se nu, at selv om den er tynd og intetsigende, så har vi igen hele sammenrendet af regeringspartier og Socialdemokrater, som ikke kan tilslutte sig den, og som fremsætter et afværgedagsordensforslag.

Alligevel vil jeg gøre opmærksom på, at selv om den måske forekommer tynd, så siger vi trods alt, at beslutningen om en garnisonsplan for Jylland skal tage afgørende hensyn til de nødvendige forsvarsmæssige og beskæftigelsesmæssige virkninger. Det er vel egentlig, hvad flere, først og fremmest uden for Folketinget, har kritiseret redegørelsen for ikke at indeholde. Derfor er dagsordenen slet ikke så tynd, som man vil gøre den til.

Formanden:

Må vi bede om mere ro overalt i salen.

Dohrmann (FP):

Der står også i dagsordenen, at der skal tages hensyn, og er der noget, der ikke er gjort i den redegørelse, så er det taget hensyn.

Hvorom alting er, selv om der ikke bliver truffet nogen beslutning her i dag, så er jeg glad for debatten. Jeg er glad for den på to måder. Først og fremmest fordi uanset de mange uforbeholdne udtalelser, der er blevet fremsat i dagspressen af menige folketingsmedlemmer, som nu ikke har særlig travlt med at lytte efter, men er mere optaget af andre ting, så viser det sig i dag, at den holdning, de har, er den, de får dikteret enten af forsvarsministeren eller af den socialdemokratiske ordfører.

Den er også positiv på den måde, at forsvarets personel i hvert fald må gøre sig én ting helt klart, at det er, at den redegørelse, der er kommet, i vid udstrækning vil blive

[Dohrmann]

fulgt, det har vi konstateret her i dag. Det er muligt, der kommer nogle ganske små ændringer, men ellers bliver det denne redegørelse, der kommer til at danne udgangspunkt for nedlæggelse af kaserneerne, og det synes jeg godt forsvarrets personel kan rette sig efter.

Det er synd for Folketinget, det er synd for folkestyret, at det foregår på den måde, men det er der desværre ikke noget at gøre ved, og det må vi naturligvis så indrette os efter.

Jeg synes, at hr. Arne Melchior sagde noget meget, meget afslørende, for inden nogen af de andre partiers ordførere havde udtalt sig, sagde hr. Arne Melchior nemlig, at han var glad for, at regeringspartierne i dag kunne være enige med Socialdemokratiet om den dagsorden, hr. Knud Damgaard havde fremsat. Det siger alt. Hele spillet er aftalt på forhånd, og det er garnisonsplanerne for Jylland og Fyn vel egentlig også.

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Dohrmann siger, at hele denne sag afhænger af, om man er for eller imod, og det beror alene på, hvor man er valgt henne her i landet. Når det er hr. Dohrmanns synspunkt, kan jeg naturligvis bedre forstå, hvorfor hr. Dohrmann har følt sig foranlediget til at rejse denne forespørgsel.

Men når hr. Dohrmann så siger, at arbejdsgruppens redegørelse er fuld af fejl, kan det undre mig, at hr. Dohrmann ikke har været i stand til at fremkomme med en eneste dokumenteret fejl i rapporten. Hr. Dohrmann har været i stand til at citere en række andre mennesker, og det er i orden, men hvad ved hr. Dohrmann selv om det? Hr. Dohrmann har, som jeg sagde, ikke ulejlighed sig, i hvert fald ikke i Forsvarsministeriet, med at se den tidligere rapport; jeg ved ikke, om han har læst den rapport, der ligger til grund nu, det skal jeg ikke kunne sige. Hans indlæg bærer i hvert fald ikke præg af det.

Men lad mig så spørge hr. Dohrmann, når han siger, at den er fuld af fejl, og det kan slet ikke bruges: hvad er så hr. Dohrmanns bud, hvad vil hr. Dohrmann foreslå? Det har vi intet hørt om, og jeg vil også tro, at vi er så længe henne i debatten, at det vel næppe kan interessere. Det ville i det mindste have

været et konstruktivt udspil, men det har ikke været hr. Dohrmanns linje.

Det andet punkt, jeg godt vil trække frem, er, at hr. Dohrmann siger, at nu har forsvarsforligspartierne altså accepteret den arbejdsgrupperapport, og det er så det, der bliver gennemført. Nej, hr. Dohrmann, det er netop det, jeg har forsøgt at forklare. Vi har lavet en arbejds metode, hvorefter vi efter et grundigt rapportarbejde og studier i arbejdsgruppen nu har den ude til høring. Herefter vil vi på grundlag af de forskellige tilkendegivelser, der kommer, træffe vores beslutning og naturligvis også tage stilling til de indsigelser af forskellig art, der er kommet, alternative forslag osv.

Inger Harms (SF):

Jeg skal kort redegøre for, hvordan SF vil stemme til dagsordenerne. Vi stemmer imod Fremskridtspartiets dagsorden, og vi undlader at stemme til den af hr. Knud Damgaard fremsatte dagsorden. Som jeg også sagde i min ordførertale, er vi glade for, at garniseringsplanen er udsendt til amterne til høring, selv om der vistnok gik lidt over en måned, inden man tog sig sammen til at gøre det.

Men jeg synes, dagsordenen undlader at tage tilling til substansen i det hele, for der er jo ikke nogen, der er i tvivl om, hvordan amternes indstilling til dette spørgsmål er, heller ikke ministeren; han har jo tidligere hørt fra amterne.

Dohrmann (FP):

Næsten samtlige indlæg, forsvarsministeren har holdt under debatten her i dag, har, ganske vist pakket pænt ind, været én lang forsvarstale for den redegørelse, der ligger på bordet. O.k., det er en holdning, men lad os så få regeringens holdning, i stedet for at man bliver ved med at udsætte det. Jeg tror egentlig, hr. Stinus havde ret i, at man forsøger at skyde det ud i det uvisse, og det er simpelt hen under lavmålet. Hvis det er således, at ministeren møder modstand i regeringspartierne og alligevel har flertallet hjemme, så kom da med det, så folk kan vide, hvad de har at rette sig efter.

Ministeren siger, at jeg ikke kunne komme med et eneste konkret punkt. Der ligger dyngevis af breve, og jeg ved i øvrigt, at ministe-

[Dohrmann]

ren har fået de samme breve, eller mange af de samme breve, eller kopier af dem i hvert fald, som jeg har fået. Det er unøjagtigheder vedrørende øvelsesterrænet, der er unøjagtigheder vedrørende skydeterræn, der er unøjagtigheder vedrørende indkvarteringsforhold, der er unøjagtigheder vedrørende idrætsanlæg osv., og sådan er det hele vejen igennem.

Derfor synes jeg, at ministeren i det mindste burde læse de breve, han har modtaget, og så pille unøjagtighederne ud. En ting er, at man træffer en beslutning på grundlag af nogle konkrete oplysninger, men så skal det ikke være de forkerte oplysninger, som kommer til at afgøre, hvordan forholdene skal være fremover.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 21 af Knud Damgaard (S) (se foran) vedtoges med 105 stemmer (S, KF, V, CD og KRF) mod 4 (FP); 28 (SF, RV og VS) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 20 af Dohrmann (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.37

Mødet genoptaget kl. 13.00

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 60:

Forslag til folketingsbeslutning om en kabellov.

Af Ingerlise Koefoed (SF) m.fl.
(FremSAT 25/11 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (H. P. Clausen):

Det kunne have været en sag for ministeren for offentlige arbejder, men det er en sag, som ligger på et grænseområde, og hvor i hvert fald dele af den hidtidige lovgivning, som vedrører dette emne, har ligget under Ministeriet for Kulturelle Anliggender. Derfor er det mig, der tager ordet her i første runde for på regeringens vegne at tage stilling til det forslag til folketingsbeslutning om en kabellov, som er fremsat af SF.

Nu er det jo sådan, at det formål, som forslaget forfølger, og som kan sammenfattes i ønsket om et bredt programudbud, brugerindflydelse og ytringsmulighed for brugerne, er et spørgsmål, som jeg ikke tror kan føre til stor uenighed. Men det middel, der foreslås til at opnå formålet, nemlig etablering af et centralt kabelnævn, er efter min mening unødvendigt, og jeg synes også, det vil føre til en uhensigtsmæssig administration, f.eks. henset til, at vi må regne med, at der er omkring 9.000 fællesantenneanlæg her i landet. Når man så dertil lægger de øvrige opgaver, som dette nævn forudses at skulle udføre, vil det give et meget omfattende administrativt arbejde, som jeg ikke synes der er grund til at sætte i værk.

Spørgsmålet om en kulturpolitisk velafbalanceret programsammensætning må efter regeringens opfattelse løses på anden måde, nemlig ved fastsættelse – og nu må jeg bruge et ord, som jeg er ked af at bruge, men det kan jo være, at vi, efterhånden som vi bliver mere vant til fjernsyn og kabler herhjemme, kan finde frem til et dansk eller et nordisk ord – af det, der hedder »must carry«, altså forpligtelsen til at have bestemte programmer med i et kanalsystem. Efter regeringens opfattelse må de problemer, som vedrører det kulturpolitisk afbalancerede programudbud, løses ved fastsættelse af netop sådanne must carry-regler for danske programmer.

Vi har allerede sådanne regler i dag – det er jo ikke problemer, som ikke har været behandlet før, eller som ikke har været fremme i vores bevidsthed før, der er taget ind i dette forslag. Vi har sådanne regler i dag vedrørende Danmarks Radio og det kommende